

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัว เป็นสถาบันสังคมที่สำคัญและคงทนที่สุด เป็นหน่วยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และร่วมมืออย่างใกล้ชิด และยังไม่เคยปรากฏว่าสังคมมนุษย์ใดไม่มีสถาบันครอบครัวปรากฏอยู่ เพราะมนุษย์ทุกคนจะต้องอยู่ในสถาบันนี้เนื่องจากเป็นสังคมกลุ่มแรกที่เราจะต้องเผชิญตั้งแต่แรกเกิด เติบโตในครอบครัว ครอบครัวจะให้ตำแหน่ง ชื่อ สกุล ซึ่งเป็นเครื่องบอกสถานภาพ และบทบาทในสังคมที่เรามีส่วนร่วมด้วย ตลอดจนตำแหน่งและหน้าที่สมาชิกที่มีต่อกันในสังคม^๑

ครอบครัวจึงเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม^๒ ซึ่งทำหน้าที่วางรากฐานให้แก่สังคม สังคมจะออกมาในรูปใด ขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของชาติและครอบครัว ครอบครัวจะทำหน้าที่ใดก็เพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกของครอบครัวนั้น ๆ^๓

^๑ สุพัทรา สุภาพ, สังคมวิทยา (พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑) หน้า ๕๕.

^๒ Walter A. Friedlander, Introduction to Social Welfare (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1976), p. 346.

^๓ สมาคมทศวรรษศาสตร์แห่งประเทศไทย, ครอบครัวสัมพันธ์ (พระนคร : โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ, ๒๕๑๔), หน้า ๕๕.

โดยทั่วไป ครอบครัวยุคใหม่เป็นตัวแทนของการควบคุมทางสังคมที่สำคัญ ครอบครัวยุคใหม่จะเป็นสถาบันเบื้องต้นที่ให้การอบรมสั่งสอนสมาชิกให้รู้บรรทัดฐานต่าง ๆ ของสังคมและควบคุมพฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์ให้เป็นไปตามที่สังคมกำหนด^๑

นักสังคมวิทยาจึงถือว่า ครอบครัวยุคใหม่เป็นหน่วยที่สำคัญหน่วยหนึ่งของสังคม เสถียรภาพของสังคมจะมั่นคงเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับเสถียรภาพของแต่ละครอบครัวยุคในสังคมนั้น^๒

สังคมมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มนุษย์จึงต้องปรับตัวใหม่ให้เข้ากับสถานการณ์ที่ตนไม่เคยพบเห็นมาก่อน เพราะการเปลี่ยนแปลงไม่มีกฎเกณฑ์หรือกฎหมายใดสามารถกำหนดได้อย่างแน่นอนไว้ แต่ถ้าเกิดปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ ความไม่เป็นระเบียบก็จะเกิดขึ้น^๓

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นข้อเท็จจริงที่อาจสังเกตเห็นได้ในชีวิตสังคมนั้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากเหตุหลายประการ เช่น ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ศาสนา อุดมคติ วัฒนธรรม ส่วนประกอบของโครงสร้างและปัจจัยอื่น ๆ^๔

^๑ สุพัทรา สุภาพ, สังคมวิทยา, หน้า ๘๖.

^๒ สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, รายงานการวิจัย ฉบับที่ ๕ เรื่อง อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, ๒๕๒๐), หน้า ๖๔.

^๓ สุพัทรา สุภาพ, สังคมวิทยา, หน้า ๑๔๑.

^๔ สัตยญา สัตยญาวิวัฒน์, "ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางทฤษฎีในปัจจุบัน" (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๖. (อัคราเนนา)

^๕ สุพัทรา สุภาพ, สังคมวิทยา, หน้า ๑๔๕.

ปัจจุบันพบว่าชีวิตครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และต้องยอมรับว่ามีโชทุกครอบครัวจะสามารถปรับและเปลี่ยนแปลงตัวเองได้อย่างเหมาะสม มีครอบครัวไม่น้อยที่เกิดความแตกแยกในชีวิต และก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบขึ้น^๑ ซึ่งเป็นสิ่งทำให้ครอบครัวและสังคมไม่ปกติสุขและขาดเสถียรภาพ

ความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตครอบครัวก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก อาจเกิดจากความไม่ลงรอยกันในระหว่างสามีและภรรยา เกิดจากความไม่มั่นคงทางอารมณ์ในบุคคลทั้งสอง ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ เช่น เรื่องเศรษฐกิจ หรือการมีรายได้น้อย อาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดความล้มเหลวในการดำเนินชีวิตครอบครัวที่ดี การว่างงาน ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ ปัญหาสุขภาพ ทัศนคติครอบครัวไม่เลียงคูด นอกจากนี้มีไม่น้อยที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับบุตร หรือผู้ใหญ่ไม่ราบรื่น อาจนำไปสู่การละทิ้งหรือทารุณเด็ก หรือปัญหาที่อยู่อาศัย หรือปัญหาความต้องการด้านการเงินของมารดาที่ทำให้ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และปัญหาเด็กกระทำผิด หรือเด็กที่มีปัญหาการปรับตัว ความยุ่งยากส่วนตัวและครอบครัว โดยทั่วไปมีสาเหตุมาจากปัญหาหลาย ๆ ประการรวมกัน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ ด้วย^๒

ในขณะที่เรากำลังถกยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ประชากร เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดของสังคม ดังนั้น จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่านโยบายของรัฐบาลหลาย ๆ ประเทศ แรกทีเดียวจะมุ่งไปที่การปรับปรุงทรัพยากรบุคคล และให้ความมั่นคง

^๑ Dora Peyser, The Strong and the Weak, (Sydney : Curawong Publishing Co., 1975), p. 36.

^๒ Friedlander, Introduction to Social Welfare, pp. 347-348.

ในค่านเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพทางร่างกาย และสุขภาพจิตใจให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การลงทุนในค่านทรัพยากรบุคคล เป็นแนวความคิดดั้งเดิมที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดใหม่ในเรื่องความมั่นคงทางสังคม ซึ่งความมั่นคงของสังคมจะมีได้ก็ต่อเมื่อพื้นฐานของสังคมคือครอบครัวมีความมั่นคง^๑

นักสังคมวิทยาของอังกฤษ Margaret Wynn ได้กล่าวไว้ว่า "นโยบายของครอบครัวควรจะต้องได้รับการยอมรับทั้งในปัจจุบันและอนาคต ครอบครัวมิได้เป็นเพียงสิ่งที่เสริมสร้างสังคมเท่านั้น แต่เป็นศูนย์กลางของชีวิตสังคมของคนในปัจจุบัน"^๒ ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์^๓

บริการครอบครัวขององค์การที่ให้บริการทางสังคม จึงได้เกิดขึ้น เพื่อป้องกันสุขภาพของชีวิตครอบครัว และขจัดปัญหาในหน่วยพื้นฐานของสังคม ก่อนที่ปัญหาเหล่านั้นจะลุกลามกลายเป็นปัญหาของครอบครัวและสังคมที่ยุ่งยากและซับซ้อนยิ่งขึ้นต่อไป^๔ จุดหมายของการ สังคมสงเคราะห์ครอบครัวก็เพื่อจะสนับสนุนปัจเจกบุคคลในครอบครัวให้พัฒนาความสามารถของเขา เพื่อที่จะนำความพอใจมาสู่ตนเอง และมีชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม^๕

^๑ Report of the Royal Commission of Inquiry Social Security in New Zealand, (Wellington : A.R. Shearer Government Printer, March 1972), p. 126.

^๒ Ibid., p. 126.

^๓ Peysner, The Strong and the Weak, p. 36.

^๔ Friedlander, Introduction to Social Welfare, p. 348.

^๕ Ibid., p. 354.

จะเห็นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดความผาสุกและความมั่นคงแก่บุคคล โดยเฉพาะแก่เด็กและ เยาวชน และปรากฏว่า การจัดบริการให้แก่ครอบครัว เป็นการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์หรืออย่างหนึ่งที่สำคัญอย่างกว้างขวางในประเทศไทยทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งมีทั้งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการ โดยการใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์โดยตรง (Primary Setting) และที่ให้บริการ โดยการใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์เป็นเครื่องช่วย (Secondary Setting) และการให้บริการแก่ครอบครัวนี้ก็ได้นำมาเป็นเวลานานควบคู่มากับการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ แต่ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการให้บริการแก่ครอบครัวโดยตรง ประกอบกับการศึกษาคนควาจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายแก่ครอบครัวของต่างประเทศ โดยเฉพาะของสหรัฐอเมริกา พบว่า "นักการศึกษาทางสังคมสงเคราะห์ได้ให้ความสนใจอย่างมากในการวัดและประเมินผลประสิทธิภาพทั่ว ๆ ไปของการให้บริการครอบครัว โดยการศึกษาความต่อเนื่องในการให้ความช่วยเหลือทางการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ เห็นว่า ความต่อเนื่องในการให้ความช่วยเหลือนี้เป็นสภาวะการณ์ที่จำเป็นในการให้บริการ และสามารถจะนำความรู้จากการศึกษาเข้ามาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการให้บริการ เพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลต่อการจัดการได้" ^๑ จึงเป็นเหตุจูงใจให้ทำการศึกษาครั้งนี้ว่า เรื่อง "องค์การที่ให้บริการครอบครัวและผู้อุปถัมภ์บริการ : การศึกษาการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย"

^๑ Samuel Mencher, "Family Services," in Five Fields of

Social Services : Review of Research, ed. Henry S. Maas

(New York : National Association of Social Workers, 1966), p. 21.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย ในองค์การที่ให้บริการครอบครัว และผู้มาขอรับบริการ มีความมุ่งหมาย คือ

๑. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้ขอรับบริการกับการปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจนถึงที่สุด
๒. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้ขอรับบริการ กับปัญหาที่มาขอรับบริการ
๓. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการให้บริการสังคมสงเคราะห์ในองค์การที่ให้บริการครอบครัว
๔. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้บริการครอบครัวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๕. เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูล และเผยแพร่เพื่อประโยชน์กับองค์การที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าทางดำเนินต่อไป

สมมุติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า

“ภูมิหลังทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของผู้มาขอรับบริการในองค์การที่ให้บริการครอบครัว มีผลต่อการมาขอรับบริการ เป็นประจำ หรือเป็นครั้งคราว” กล่าวคือ

๑. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ของผู้มาขอรับบริการมีอิทธิพลต่อประเภทของผู้ขอรับบริการ
๒. สถานภาพทางสังคมของผู้มาขอรับบริการมีอิทธิพลต่อประเภทของผู้ขอรับบริการ
๓. สถานภาพทางการศึกษาของผู้มาขอรับบริการมีอิทธิพลต่อประเภทของผู้ขอรับบริการ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ มุ่งศึกษาในองค์การที่ให้บริการครอบครัว โดยจะทำการศึกษาในหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน ดังนี้

๑. งานสงเคราะห์ครอบครัว กองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

๒. งานสงเคราะห์ครอบครัว กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

๓. หน่วยสวัสดิการครอบครัวและเด็ก สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

๔. โฮลส์สหทัยมูลนิธิ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. จะทำให้ทราบถึงลักษณะทางประชากรของผู้มารับบริการในหน่วยที่ให้บริการครอบครัวที่เข้ารับบริการ เป็นประจำหรือเป็นครั้งคราว

๒. จะทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้มารับบริการในหน่วยที่ให้บริการครอบครัว

๓. จะทำให้ทราบถึงบริการสังคมสงเคราะห์ที่นักสังคมสงเคราะห์ให้แก่ผู้มาขอรับบริการ

๔. จะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการจัดบริการของหน่วยงานที่ให้บริการครอบครัว

๕. เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจะนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง ให้การจัดบริการนั้น ๆ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้มาขอรับบริการ

๖. เพื่อประโยชน์ต่อนักสังคมสงเคราะห์ครอบครัวที่จะนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงขอบข่ายของการให้บริการทางวิชาชีพ

๘. เพื่อให้ผู้ที่จะทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสังคมนาสงเคราะห์ ครอบครัวยุติ เป็นแนวทางวิจัยต่อไป

คำนิยามและศัพท์เฉพาะ

๑. การสังคมนาสงเคราะห์ คือศิลปการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ไปใช้ ประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของปัจเจกบุคคล กลุ่ม และชุมชน เป็นการช่วย ประชาชนที่ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน หรือมีปัญหาโดยไม่เลือกสัญชาติ ศาสนา หรือชั้นวรรณะ ให้สามารถแก้ปัญหาของตนเอง หรือช่วยบรรเทาความเดือดร้อน จนสามารถช่วยตนเองได้

๒. การสังคมนาสงเคราะห์เฉพาะราย หมายถึง งานใด ๆ ก็ตามที่นักสังคมนาสงเคราะห์ให้แก่สมาชิกหรือบริการ เป็นรายบุคคล การสังคมนาสงเคราะห์เฉพาะราย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ยากไม่ว่าจะโดยการร้องขอด้วยตนเองหรือ ได้รับคำแนะนำมาจากองค์กรอื่นใดก็ตาม ความช่วยเหลือจะให้ตามความเหมาะสม โดยอาจจะได้รับเป็นเงิน วัสดุสิ่งของหรือบริการอื่น ๆ

๓. องค์กรที่ให้บริการ ครอบครัวยุติ หมายถึง หน่วยงาน องค์กร สมาคม มูลนิธิ ทั้งของรัฐและ เอกชนที่ให้บริการสังคมนาสงเคราะห์เฉพาะรายแก่ครอบครัวยุติ

๔. นักสังคมนาสงเคราะห์ หมายถึง นักสังคมนาสงเคราะห์วิชาชีพที่ให้บริการ ในหน่วยงานที่ให้บริการ ครอบครัวยุติ โดยใช้วิธีการสังคมนาสงเคราะห์ หรืออาจเรียกว่า ผู้ให้บริการสังคมนาสงเคราะห์ หรือผู้ให้บริการ หรือบุคลากร

๕. ผู้ขอรับบริการ หมายถึง บุคคลใด ๆ ก็ตามที่มาสู่องค์กรที่ให้บริการ สังคมนาสงเคราะห์ครอบครัวยุติ พร้อมกับปัญหาหรือที่คาดว่า เป็นปัญหา หรืออาจเรียกว่า ผู้ร้องขอ

จรรยา สุภาพ, สมพงษ์ เกษมสิน, และ สุหัตถ์รา สุภาพ, หน้าที่พลเมือง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑), หน้า ๓๗.

๖. ผู้ขอรับบริการเป็นประจำ หมายถึง ผู้ขอรับบริการที่มายังองค์การติดต่อกัน และสม่ำเสมอ ตามที่นักสังคมสงเคราะห์นัดหมาย ด้วยจำนวนการสัมภาษณ์อย่างน้อย ๓ ครั้ง และมีการสัมภาษณ์ครั้งที่ ๔ หรืออาจเรียกว่าการปฏิบัติตามเงื่อนไขจนถึงที่สุด

๗. ผู้ขอรับบริการเป็นครั้งคราว หมายถึง ผู้ขอรับบริการที่มีการสัมภาษณ์ไม่เกิน ๓ ครั้ง หรือเรียกว่าการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

๘. ภูมิหลังทางเศรษฐกิจของผู้มาขอรับบริการ หมายถึง สถานภาพทางเศรษฐกิจที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพเป็นตัวชี้บอก กล่าวคือ ผู้ขอรับบริการที่ไม่มีรายได้ และที่มีรายได้ต่ำกว่าหนึ่งพันบาท ถือว่าเป็นผู้มีรายได้ต่ำ ผู้มีรายได้สูงกว่าหนึ่งพันบาท แต่ไม่เกินสองพันห้าร้อยบาท ถือว่าเป็นผู้มีรายได้ปานกลาง ส่วนผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่สองพันห้าร้อยบาทขึ้นไปถือว่าเป็นผู้มีรายได้สูง

๙. ภูมิหลังทางสังคมของผู้มาขอรับบริการ หมายถึง สถานภาพทางสังคม ซึ่งมีสภาพแวดล้อมซึ่งที่อยู่อาศัยเป็นเครื่องชี้บอก ในที่นี้หมายถึงสถานที่ตั้งของบ้านพักอาศัย กล่าวคือ ผู้ที่อยู่อาศัยในแหล่งการค้าและหมู่บ้านจัดสรรถือว่า อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีสถานภาพทางสังคมสูง ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนหนาแน่น (สลัม) ถือว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีมีสถานภาพทางสังคมต่ำ

๑๐. ภูมิหลังทางการศึกษาของผู้มาขอรับบริการ หมายถึง สถานภาพทางการศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาเป็นตัวชี้บอก กล่าวคือ ผู้ที่ไม่รู้หนังสือ ถือว่าเป็นผู้ไม่ได้รับการศึกษา ผู้ที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ถือว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ หรือมีการศึกษาน้อย ผู้จบมัธยมศึกษาถือว่าเป็นผู้มีการศึกษาในระดับปานกลาง ผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาถือว่าเป็นผู้มีการศึกษาสูง

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการให้บริการครอบครัวจะช่วยเหลือช่องทางหรือช่วยขจัดปัญหาความทุกข์ยากในค่านต่าง ๆ ของผู้มารับการสงเคราะห์ทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชน แต่การศึกษาในเรื่องนี้ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ เรื่อง "องค์การที่ให้บริการครอบครัวและผู้ขอรับบริการ : การศึกษาการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย" จึงเป็นผลงานชิ้นแรกที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการให้บริการครอบครัวของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ พบว่ามิ่งงานการวิจัยบางเรื่องที่มีความใกล้เคียงกันในบางลักษณะคือ

๑. ผลการวิจัยของ เตือนใจ อินทุโสมา เรื่อง ลักษณะ โครงสร้างครอบครัวและบทบาทพ่อแม่ (ศึกษาครอบครัวของคนไข้ที่มารับการรักษาแบบไม่เสียเงินในแผนกกุมาร เวชศาสตร์ ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์) พบว่า

ครอบครัวเด็กป่วยที่มารับการรักษาไม่เสียเงินส่วนใหญ่เป็นพวกรับจ้างแรงงาน มีรายได้เป็นรายวัน รายใ้ค่า นอกจากนั้นยังพบต่อไปว่าพ่อแม่ผู้ป่วยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาค่า เรียบจบเพียงชั้นประถมศึกษาที่ ๔^๑

๒. ผลการวิจัยของ ทวงทิพย์ เรื่อง สุริยพงศ์ เรื่อง ครอบครัวและเครือญาติในเคหะชุมชนคลองจั่น พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบไปด้วยสามีภรรยาและบุตร ที่อาจมีญาติสนิท เช่น บิดา มารดา พี่หรือน้องของสามี หรือภรรยา หรือของทั้งสองฝ่าย และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างครอบครัวที่เป็นญาติกันในทางการเงินและอื่น ๆ^๒

๓. ผลของการวิจัยของ วรบุษ จิตธรรมสถาพร เรื่อง ภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรมหลังตลาดเปรมประชา กรุงเทพมหานคร พบว่า

^๑ เตือนใจ อินทุโสมา, "ลักษณะ โครงสร้างครอบครัวและบทบาทพ่อแม่ (ศึกษาครอบครัวคนไข้ที่มารับการรักษาแบบไม่เสียเงินในแผนกวิชากุมาร เวชศาสตร์ ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์)" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาสังคมบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑๒ - ๑๑๓.

^๒ ทวงทิพย์ เรื่องสุริยพงศ์, "ครอบครัวและเครือญาติในเคหะชุมชนคลองจั่น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ง - จ.

ขนาดของครอบครัวมีผลต่อการขาดอาหารของบุตร กล่าวคือ ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกน้อย บุตรจะมีโอกาสขาดอาหารน้อยกว่าครอบครัวที่มีบุตรมาก

สำหรับภูมิหลังทางสังคม ปรากฏว่า การศึกษาของบิดามารดาที่มีผลต่อการขาดอาหารของบุตร เช่นเดียวกัน กล่าวคือ บิดามารดาที่มีบุตรขาดอาหารมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ คือ ชั้นประถมปีที่ ๔ หรือไม่ได้รับการศึกษา

ภูมิหลังทาง เศรษฐกิจ พบว่าครอบครัวที่บิดามารดาประกอบอาชีพใช้แรงงาน คือ อาชีพกรรมกร รับจ้างและขับรถ จะมีบุตรขาดอาหารสูงกว่าครอบครัวที่มีบุตร เจริญเติบโตปกติ^๑

๔. ปิยะรัตน์ นิลอัยยกา ได้ทำการวิจัย เรื่อง ระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ กับการใช้บริการวางแผนครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่ของประชากรผู้มาใช้บริการจะมีอายุ ๒๖ - ๓๐ ปี มาใช้บริการมากที่สุด ระดับการศึกษาของผู้มาใช้บริการพบว่า มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.ศ. ๕ หรือเทียบเท่าลงมาถึงร้อยละ ๕๐.๘ และส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีถึงร้อยละ ๖๔.๕^๒

^๑ วรณัฐ จิตธรรมสถาพร, "ภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรมหลังตลาดเปรมประชา กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาอนามัย แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๗๒ - ๗๓.

^๒ ปิยะรัตน์ นิลอัยยกา, "ระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจกับการใช้บริการวางแผนครอบครัว" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาอนามัย แผนกวิชาสังคม วิทยาลัยบรมศาสดา มหาวิทยาลัยบรมศาสดา, ๒๕๑๔), หน้า ๖๕.

จากการศึกษาคนควาของผู้ทำการวิจัยพบว่า การวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง เป็นการศึกษาค้นคว้าของต่างประเทศ ซึ่งอาจนำมาอ้างอิงได้ คือ

ในปี ๑๙๕๐^๑ McCurdy ได้ทำการสำรวจผู้ขอรับบริการในองค์การที่ให้ บริการ ครอบครัวที่เป็นองค์การสมาชิกของสมาคมบริการ ครอบครัวแห่งอเมริกา (Family Service Association of America) จำนวน ๖๐ องค์การ การขาดหายไป ของผู้มารับบริการ พบว่าผู้ขอรับบริการที่มีการสัมภาษณ์ครั้งที่ ๑ แล้ว ไม่มาให้การ สัมภาษณ์เลย มีถึงร้อยละ ๕๓ และผู้ขอรับบริการที่มีการสัมภาษณ์ติดต่อกัน ๕ ครั้งขึ้นไป มีเพียงร้อยละ ๑๖

ในปี ๑๙๖๐ ได้ทำการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ พบว่าผู้ขอรับบริการที่มาให้ การสัมภาษณ์ติดต่อกัน ๕ ครั้งขึ้นไป มีเพียงร้อยละ ๒๐

จากการวิจัยของ McCurdy และ Beck ได้เป็นเหตุจูงใจอย่างมากที่ ก่อให้เกิดการศึกษาที่มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผู้ขอรับบริการที่มาขอรับบริการ เป็น ประจำ (Continuance) และที่มาขอรับบริการ เป็นครั้งคราว (Discontinuance) ในการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย ซึ่ง Beck, Fanshel และ Coleman ได้ทำการศึกษาค้นคว้า พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ขอรับบริการ ไม่ว่าจะมีระดับรายได้สูงหรือต่ำก็ตาม จะมาขอรับบริการในองค์การที่ให้บริการ ครอบครัว เหมือน ๆ กัน

Alexander, Ripple และ Werble^๒ ได้ศึกษาถึงการมาขอรับบริการ เป็นประจำ โดยเปรียบเทียบกลุ่มของผู้ที่มาขอรับบริการ เป็นประจำกับกลุ่มของผู้ที่มาเป็น ครั้งคราว ในด้านต่าง ๆ กัน โดยมีกฎเกณฑ์ผู้ที่มาเป็นประจำเป็นผู้ที่มาขอรับบริการ

^๑ Mencher, "Family Service," in Five Fields..., p. 14.

^๒ Ibid., p. 22.

คิดต่อกันตั้งแต่การสัมมนาครั้งที่ ๑ ถึงการสัมมนาครั้งที่ ๕ คิดต่อกันโดยไม่ขาดตอน และในทางกลับกัน ผู้ที่มาเป็นครั้งคราวคือผู้ที่มาขอรับบริการไม่สม่ำเสมอ และไม่มา ให้การสัมมนาตามจำนวนการสัมมนา ๕ ครั้งที่กำหนดไว้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ขอรับบริการที่มีปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การปรับตัว มีอัตราความต่อเนื่องสูงถึงร้อยละ ๕๕ ซึ่งมากกว่าผู้ขอรับบริการที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ ซึ่งมีความต่อเนื่องเพียงร้อยละ ๓๕ และในการศึกษาเดียวกันนี้ ผลปรากฏว่า หลังจากการสัมมนาผู้มาขอรับบริการครั้งที่หนึ่งแล้วประมาณร้อยละ ๓๐ ของผู้ที่ศึกษา มาให้การสัมมนาต่อเนื่องกันจนถึงการสัมมนาครั้งที่สี่ และอีกประมาณร้อยละ ๗๐ จะไม่มาให้การสัมมนาต่อเนื่องตั้งแต่ครั้งที่สองถึงครั้งที่สี่ อย่างไรก็ตาม ผู้ขอรับบริการที่ผ่านการสัมมนาครั้งที่หนึ่งถึงครั้งที่สี่แล้ว และมาให้การสัมมนาครั้งที่ห้ามีประมาณร้อยละ ๕๐ นั่นก็คือ ผู้ขอรับบริการ ๕ ใน ๑๐ คน ที่ผ่านการสัมมนาครั้งที่สี่ เป็นผู้มาขอรับบริการเป็นประจำ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย